

Proceedings of the International Scientific Conference.
Volume II: Social and Special pedagogy; Health and Sport; Overviews.

AUGSTSKOLU AUTONOMIJAS IZPRATNES ATTĪSTĪBA LATVIJĀ

The Development of Higher Education Establishment Autonomy in Latvia

Ivans Jānis Mihailovs

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

E-pasts: ivans.mihailovs@rsu.lv

Abstract. *The events, which were highly important for Latvian higher education development, were happened in the 1st part of 2011, incl. discussions about higher education establishment (university) autonomy frames and content.*

According to the national legislation and higher education establishment statuses, autonomy is mostly centred to the “inside” of the higher education establishment, bringing in “outside” duties to respect and comply with state regulation and standards etc.

The analysis of current situation in Latvian higher education shows, that there are four models of autonomy, which have differences in legal regulation, management and daily practise. Also the targets of the founders, the priorities of educational activities are different and exactly influence educational relations, content of studies, study requirements, students, staff and administration duties and rights. In this context, discussions about the founder's rights to supervise higher education establishment work and harmonization of society-state-higher education establishment still are opened for adjustment.

Keywords: *higher education establishment autonomy, autonomy models, higher education establishments, Senate, Law of higher education.*

Ievads

Introduction

Latvijas augstākās izglītības sistēmas turpmākās attīstības modeļa izvēle ir politisku, augstākās izglītības pārvaldes iestāžu un augstākās izglītības iestāžu darbības dienaskārtībā vismaz jau četrus gadus (kopš pasaules finanšu krīzes, kad tika būtiski samazināts valsts finansējums augstākajai izglītībai un zinātnei Latvijā). Vienlaikus pārmaiņu nepieciešamību Latvijas augstākajā izglītībā aktualizē arī citi faktori, t.sk. pesimistiskas demogrāfiskas prognozes, paredzot būtisku studentu skaita samazinājumu, Latvijas augstākās izglītības konkurences ar ārvalstu augstākās izglītības piedāvājumu intensifikācija, novecojusi / neefektīva augstākās izglītības finansēšanas un pārvaldes sistēma.

Uzskaitīto faktoru kompleksais raksturs prasa jau nekavējoši meklēt risinājumus, iesaistot diskusijās un apspriedēs ieinteresētas puses, apzinoties pieņemto lēmumu ilglaicīgu ietekmi, īpaši uz Latvijas augstākās izglītības sistēmas ilgtspēju un konkurētspēju.

Ievērojot minēto, šajā rakstā ir piedāvāts pārskats par 2011.gada pirmajā pusē notikušajām diskusijām un norisēm, mēģinot mainīt / pilnveidot augstskolu autonomijas principa izpratni un attiecīgi regulējumu Latvijā. Šie notikumi ir

izraisījuši asu ieinteresēto pušu pretestību, kas pēc būtības veicināja iepriekšējās Latvijas augstākās izglītības pārvaldes modeļa saglabāšanos.

Jāatzīmē, ka neskatoties uz 2011.gada notikumu nozīmi, tiem (to analīzei) joprojām tiek pievērsta salīdzinoša maza uzmanība gan pētniecībā, gan arī politisko lēmumu pieņēmēju vidū, gan arī augstākās izglītības iestāžu vadības praksē. Kā rezultātā diskusijas par augstskolu autonomiju, pa tās īstenošanas iespējām un modeļiem, par augstākās izglītības pārvaldes modeļiem Latvijā šobrīd faktiski nenotiek.

Līdz ar to šajā rakstā, analizējot normatīvos aktus, politiku / amatpersonu paziņojumus un publikācijas masu medijos, ir mēģināts raksturot Latvijas augstākās izglītības sistēmas un pārvaldes attīstībai būtisko jautājumu – priekšlikumus augstskolu autonomija izpratnes un arī satura pārmaiņām – risināšanu 2011.gada pirmajā pusē.

Augstskolu (augstākās izglītības iestāžu) autonomijas izpratne

The understanding of the higher education establishment autonomy

Jautājums par augstskolu autonomiju (grieķu valodā – iespēja pašiem pieņemt savus likumus, burtiski pats likums) un tās saturu / robežām augstākās izglītības iestāžu darbības praksē ir aktualizējies līdztekus ar pirmo universitāšu dibināšanu un turpmāko darbību, cīnoties par pašpārvaldes tiesībām, dažādām privilēģijām, akadēmiskajām brīvībām un iespējām noteikt piedāvātās izglītības saturu.

Klasisku augstskolu (arī universitāšu, augstākās izglītības iestāžu) autonomijas doktrīnu formulēja profesors Berits Olsons, norādot, ka: “ideālā neatkarīgā universitātē ir jābūt: vadītāja izvēles brīvībai; vadības modeļa izvēles brīvībai; zinātnes pētījumu objektu izvēles brīvībai; studentu uzņemšanas brīvībai; sociāla pasūtījuma izvēles brīvībai; īpašumam un tiesībām rīkoties ar to; brīvībai izvēlēties līdzekļus no papildus avotiem”. (Волосникова, 2005). Šī doktrīna pamatā balstās uz t.s. Vilhelma fon Humbolta universitātes modeli (kas izveidojusies 19.gadsimta sākumā): mācīšanas / pasniegšanas brīvība (Lehrfreiheit), mācīšanās / studiju brīvība (Lernfreiheit), mācību un pētniecības vienotība (Einheit von Forschung and Lehre). (Borhan, 2009).

Augstskolu autonomija šobrīd tiek atzīta par vienu no Boloņas procesa pamatprincipiem. Tā ir priekšnoteikums universitātes attīstībai un neatkarībai no politiskās varas un ekonomiskajiem spēkiem. (Lielā universitāšu harta // http://www.aic.lv/bolona/Bologna/maindoc/magna_LV.pdf). Arī 2003.gada *Berlīnes komunikē* uzsvērts, ka būtisks priekšnoteikums Boloņas mērķu sasniegšanai ir reāla universitāšu autonomija, kura ir viens no kvalitatīvas darbības garantiem un pamats augstākās izglītības iestāžu atbildībai sabiedrības priekšā. (Realizējot Eiropas augstākās izglītības telpu. Augstākās izglītības ministru Komunikē // http://www.aic.lv/bolona/Bologna/maindoc/Berl_kom_Lat.pdf).

Tātad šobrīd augstskolu autonomija ir augstskolas pašpārvaldes un darbības brīvības mehānisms – patstāvība vadītāju, akadēmiskā un tehniskā (vispārējā) personāla izvēlē, kā arī patstāvība akadēmiskā, pētnieciskā, saimnieciskā un citas

darbības īstenošanā (akadēmiskās brīvības) atbilstoši valstī noteiktajam normatīvajam regulējumam un augstskolas pieņemtajiem aktiem. Vienlaikus augstskolas autonomijas princips uzliek augstskolas dibinātājam, pildot savas administratīvās un finansiālās saistības, pienākumus nodrošināt augstskolas darbībai nepieciešamos apstākļus, neiejaukties augstskolas izglītības satura, metodikas, kadru izvēles un citos jautājumos. (Felt, U., Glanz, M. University autonomy in Europe: Changing paradigms in higher education policy // http://sciencestudies.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/dep_sciencestudies/pdf_files/pdfs_abgeschlossene_projekte/University_Autonomy_I.pdf).

Arī Augstskolu likuma 4.pantā šobrīd ir noteikts, ka “(1) Augstskolas ir autonomas izglītības un zinātnes institūcijas ar pašpārvaldes tiesībām. Augstskolu autonomiju raksturo varas un atbildības sadale starp valsts institūcijām un augstskolu vadību, kā arī starp vadību un akadēmisko personālu.

(2) Augstskolas autonomija izpaužas tiesībās brīvi izvēlēties augstskolas dibinātāju izvirzīto un šim likumam atbilstošos uzdevumu īstenošanas veidus un formas, kā arī atbildībā par augstskolā iegūtās izglītības kvalitāti, mērķtiecīgu un racionālu finanšu un materiālo resursu izmantošanu, demokrātisma principu un augstskolu darbību reglamentējošu likumu un citu normatīvo aktu ievērošanu...”. (Augstskolu likums // <http://www.likumi.lv/doc.php?id=37967>).

Tādējādi augstskolas autonomija, garantējot noteiktas brīvības, nebūt neatrodas ārpus starptautiskās un nacionālās normatīvo aktu sistēmas, kas regulē augstāko izglītību, un pēc būtības uzliek pienākumus respektēt valsts noteikto augstākās izglītības iestāžu darbības modeli, ievērot akadēmiskā personāla un studējošo tiesības un pienākumus, izstrādāt savas studiju programmas atbilstoši valsts / starptautiskajiem standartiem, saņemt nepieciešamās atļaujas / licences, maksāt nodokļus un nodevas, kā arī pieļauj / atļauj ne tikai pārvaldīt, bet arī uzraudzīt augstskolu darbību un tās rezultātus (Ростовцева, 2001), tai pat laikā mūsdienās prasot arī sabiedrības iesaisti / sadarbību ar sabiedrību augstskolas pārvaldē / darbībā. Līdz ar to augstskolu autonomijas princips pamatā ir vērsts uz augstskolu darbības “iekšieni”, augstskolu darbības ārējās izpausmes pakļaujot nevis (tikai) pašpārvaldes principiem, bet arī normatīvajos aktos noteiktajam un publisko iestāžu darbības vispārējiem principiem, kā arī prasa sabiedrības iesaisti un atbildību.

Ir jānorāda, ka jau iepriekš raksta autors ir norādījis, ka Latvijas augstākās izglītības iestāžu atšķirīgs (darbības) statuss un atšķirīgs dibinātāju (juridiskais statuss) tiešā veidā ietekmē augstskolu autonomijas principa īstenošanu, faktiski veidojot četrus dažādus augstākās izglītības iestāžu darbības / pārvaldes modeļus Latvijā, kas izpaužas atšķirībās augstākās izglītības iestāžu darbībā, lēmumu pieņemšanas mehānismos, pārvaldes un pašpārvaldes institūciju darba organizācijā, personāla attiecību hierarhijā, studenta statusa īpatnībās, dibinātāju mērķos, uzdevumos un interesēs utt.

Tā Latvijā augstākās izglītības iestādēm ir šāds statuss:

1. Lielākā daļa valsts (dibināto) Latvijas augstskolu ir atvasinātas publisko tiesību personas. To sadarbības mehānismi ar dibinātāju, dibinātāja iesaistes iespējas to pārvaldē un darbībā, iespējas aizsargāt savas intereses un īstenot savus mērķus ir noteiktas diezgan vispārīgi;
2. Atsevišķas valsts augstskolas darbojas uz īpaša likuma / līguma pamata un tām trūkst tradicionālo augstskolu pašpārvaldes pazīmju un citu elementu, piemēram, Rīgas Ekonomikas augstskola. Arī šis apstāklis ievērojami mazina dibinātāja dalības iespējas to pārvaldē un darbībā. Pie tam dibinātāja iespējas aizsargāt savas intereses un īstenot savus mērķus, iejaukties augstskolu darbībā ir noteiktas diezgan vispārīgi;
3. Atsevišķas valsts (dibinātās) Latvijas augstskolas un koledžas ir valsts iestādes, kuras savā ikdienas darbībā iekļaujas valsts (pārvaldes) iestāžu hierarhiskā sistēmā, pašam dibinātajam uzņemoties aktīvu lomu šo iestāžu pārvaldē un darbībā;
4. Fizisko un juridisko personu dibinātās augstskolas, kas ir komercsabiedrības vai nodibinājumi un darbojas saskaņā ar Komerclikumu vai Biedrību un nodibinājumu likumu, ciktāl tas nav pretrunā ar Augstskolu likumu. Jāatzīmē, ka dibinātāja / īpašnieka tiesības un pienākumi Augstskolu likumā faktiski nav noteikti. (Mihailovs & Stankevičs, 2010)

Pie tam jāatzīmē, ka de-iure pašreizējā Augstskolu likumā (kas pieņemts 1995.gadā) ir noteikta tikai augstskolu autonomija, nevis augstākās izglītības iestāžu autonomija, līdz ar to koledžu autonomija ir tikai prezumējama, kas arī raisa problēmas augstskolu (augstākās izglītības iestāžu) autonomijas principa izpratnē.

Minētā situācija ir pamats, lai konstatētu, ka augstskolu autonomijas principa īstenošanas saturs un robežas Latvijā līdz šim ir salīdzinoši vāji noteiktas, attiecīgi apgrūtinot šī principa piemērošanu un interpretāciju praksē, kļūstot par pamatu spekulācijām un pat pārpratumiem.

Diskusijas par augstskolu autonomiju 2011.gadā

Higher education establishment autonomy as object of discussions in 2011

Iepriekšējo secinājumu apstiprina arī 2011.gada pavasarī un vasaras sākumā izstrādātie priekšlikumi, paredzot mainīt atsevišķu augstskolu (paš)pārvaldes institūciju kompetenci. Tā Saeimas deputāte un bijusi izglītības un zinātnes ministre profesore Ina Druviete ir iesniegusi priekšlikumu Augstskolu likuma grozījumiem, piedāvājot samazināt Senāta – augstskolas personāla koleģiālas vadības institūcijas un lēmēj institūcijas, kas apstiprina kārtību un noteikumus, kuri regulē visas augstskolas darbības sfēras (izskata un apstiprina studiju programmas, dibina un likvidē struktūrvienības u.c.), – pilnvaras, attiecīgi palielinot rektora kompetenci, norādot, ka, lai gan saskaņā ar Augstskolas likuma 17.¹ pantā noteikto par augstskolas finansiālo darbību atbild rektors, reāli viņam “nav piešķirtas pilnvaras pieņemt budžetu un noteikt maksu cenrādi. Izveidojusies paradoksāla situācija, kurā atbildīgajam nav tiesību lemt lietas, par kurām viņš atbild”. (Druviete, I. Autonomija, atbildība un kārtība //

[http://www.delfi.lv/news/comment/comment/ina-druvieta-autonomija-atbildiba-un-kartiba.d?id=38333983\)](http://www.delfi.lv/news/comment/comment/ina-druvieta-autonomija-atbildiba-un-kartiba.d?id=38333983)

Šāds priekšlikums ir izraisījis plašus ieinteresēto pušu, t.sk. studentu, protestus. Tā, piemēram, 2011.gada 5.maijā pie Saeimas komisiju un frakciju ēkas “pulcējās Latvijas Studentu apvienības (LSA) valdes pārstāvji un Latvijas augstskolu studējošie senatori. Sasaitējot sev rokas ar auklām, sapulces dalībnieki uzrunāja deputātus un aicināja tos komisijas sēdē lemt pret augstskolu senātu funkciju samazināšanu”, uzskatot, ka šādi tiešā veidā tiek mazināta augstskolu autonomija, liedzot augstskolas personālam iesaistīties tās pārvaldē. (Saeimas komisijas sēdē noraidīts priekšlikums par augstskolu rektoru pilnvaru palielināšanu // <http://www.lsa.lv/saeimas-komisijas-sede-noraidits-priekslukums-par-augstskolu-rektoru-pilnvaru-palielinasanu.html>)

Turpretī bijušais Latvijas Universitātes rektors un tagadējais Sociālo tehnoloģiju augstskolas rektors Juris Zaķis vienā no savām intervijām norādījis: “Visvairāk nav kārtībā vadība virs augstskolu līmeņa. Mani ļoti pārsteidz tas, ka par valsts augstskolām valsts saka, ka nevar tās regulēt, jo tās ir autonomas. Atvainojos – ja dibinātājs nevar regulēt pats savu augstskolu! Mums privātajās augstskolās vienmēr ir dibinātājs, kurš nosaka darāmo uzdevumu, un uzdevumu robežās rektors var izšķirties par to vai citu metodi”, norādot, ka “rektoriem vajadzētu būt vairāk organizatoriem un saimniecisko darbu veicējiem, nevis akadēmiķiem. Vadot augstskolu, svarīgi rūpēties arī par tās finansēm”. (Ar atplestām rokām gaida ārvalstu studentus // http://www.tvnet.lv/zinas/viedokli/3773-ar_atplestam_rokam_gaida_arvalstu_studentus)

Līdz ar to sabiedrības protestu rezultātā Inas Druvietes priekšlikums netika virzīts tālāk.

Taču vēl asāku neapmierinātību ir izpelnījušies 2011.gada jūnija sākumā sagatavotie kultūras ministres Sarmītes Ēlertes priekšlikumi būtiski paplašināt augstskolu padomnieku konventa – koleģiālās institūcijas, kas šobrīd konsultē senātu un rektoru augstskolas attīstības stratēģijas jautājumos – kompetenci, paredzot, ka universitātēs konventu jāveido no 16 dalībniekiem un citās valsts dibinātās augstskolās – no astoņiem. Pie tam pusi no padomnieku konventa sastāva ievēlēs ministrs, kura padotībā atrodas augstskola. Vienlaikus padomnieku konventa kompetencē tika paredzēts ietvert augstskolas stratēģijas un mācību rezultātu izvērtēšanu, t.sk. atbilstību sabiedrības pieprasījumam un darba tirgum, kā arī atzinumu sniegšanu par finanšu investīcijām. Šāds priekšlikums tika pamatots ar nepieciešamību veicināt darba devēju iesaisti augstskolu attīstībā un nodrošināt arī dibinātāju, t.sk. valsts, interešu pārstāvniecību, norādot, ka „šobrīd lielā daļā valsts dibināto augstskolu praktiski netiek pārstāvētas dibinātāja intereses pat konsultatīvā līmenī, taču nozares ministrs nes politisko atbildību par savu jomu, tostarp izglītības sistēmu tajā. Ja izglītībā tiek konstatētas problēmas, – trūkst speciālistu, vai, gluži pretēji, ir vērojama to pārprodukcija, no ministra tiek prasīta atbildība un rīcība uzlabojumu veikšanai.” (Ēlerte: Plānotie grozījumi Augstskolu likumā

veicinātu darba devēju iesaisti augstskolu attīstībā // <http://www.diena.lv/sabiedriba/zinas/elerte-planotie-grozijumi-augstskolu-likuma-veicinatu-darba-deveju-iesaisti-augstskolu-attistiba-13887929>)

Tādējādi, pieņemot šādu priekšlikumu, zināmā mērā tiktu ierobežota augstskolu rektoru un senātu kompetence, vienlaikus pastiprinot valsts pārvaldes un attiecīgi politiķu / politisko aprindu pārstāvju ietekmi augstskolās. Arī šajā gadījumā galvenais iebildumu pamats bija saistīts ar iespējamo augstskolu autonomijas ierobežošanu, un sabiedrības spiediena rezultātā priekšlikums tika atsaukts. (http://www.jaunatneslietas.lv/page/10&news_id=2865)

Tomēr, neskatoties uz tik asu pretestību abiem minētajiem priekšlikumiem, jautājumus par augstskolu autonomijas robežām un attiecīgi dibinātāja – valsts iespējām ietekmēt procesus / pārvaldīt savas dibinātās augstskolas ir palicis neatrisināts. Pie tam jau šobrīd Augstskolu likuma 16.panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka „izglītības un zinātnes ministrs var pieprasīt izveidot padomnieku konventu pēc rektora un senāta pārstāvju viedokļu noklausīšanās. Ja padomnieku konventa izveidi pieprasa ministrs, viņam ir tiesības iecelt konventa priekšsēdētāju un līdz 50 procentiem konventa locekļu.” Bet līdz šim šis likumā noteiktās tiesības netika izmantotas. (Augstskolu likums // <http://www.likumi.lv/doc.php?id=37967>)

Tai pat laikā tik krasa viedokļu atšķirība par augstskolu vadītāju, t.sk. Senāta, pilnvarām un atbildību kļuva par pamatu, lai 2011.gada jūlijā grozītu Augstskolu likumu, nosakot, ka senāts ir koleģiāla institūcija, kas valsts dibinātās augstskolās darbojas kā atvasinātas publiskas personas orgāns. Vienlaikus tika precizēta un paplašināta rektora kompetence, nosakot, ka rektors veicina un atbild par augstskolas personāla attīstību un nodrošina akadēmiskā personāla un studējošo akadēmisko brīvību; atbild par augstskolas stratēģijas īstenošanu un sagatavo augstskolas budžetu. (*Grozījumi Augstskolu likumā* // <http://www.likumi.lv/doc.php?id=233707>)

Diskusiju par augstskolu autonomijas principa izpratnes attīstību kontekstā ir jāmin divi atšķirīgi uzskati. Tā bijusi Rektoru padomes priekšsēdētāja profesore Tatjana Volkova vienā no saviem rakstiem ir norādījusi, ka mūsdienu Eiropā “dominē tendence nostiprināt augstskolu autonomiju, vienlaikus dodot jaunus uzdevumus, palielinot atbildību un vairojot uzticību sabiedrībā”. (Volkova, 2009)

Turpretī Latvijas Universitātes pētniece Ilona Kunda uzskata, ka augstskolu autonomija allaž ir bijusi “relatīva”, balstoties uz nosacītu “valsts-augstskolas-sabiedrības vienošanos”, bet šobrīd īstenojas pāreja uz “sabiedriskās iesaistes” modeli. (Kunda, 2011)

Pie tam tieši sabiedrības iesaistes iespējas augstskolu darbībā un arī pārvaldē Latvijā vismaz normatīvā regulējuma līmenī faktiski nav noteiktas.

Secinājumi **Conclusions**

1. Augstskolas autonomijas princips ir skatāms starptautiskās un nacionālās normatīvo aktu sistēmas kontekstā, uzliekot augstskolām pienākumus ievērot valsts noteikto augstskolu darbības modeli, kā arī ļauj ne tikai pārvaldīt, bet arī

uzraudzīt augstskolu darbību un tās rezultātus, tai pat laikā veicinot arī sabiedrības iesaisti augstskolas pārvaldē / darbībā;

2. Latvijas Republikā vienlaikus darbojas vismaz četri augstskolu autonomijas modeļi;
3. Augstskolu autonomijas principa saturs un robežas Latvijā līdz šim ir salīdzinoši vāji noteiktas, kas arī apgrūtina šī principa interpretāciju un piemērošanu;
4. Sabiedrības iesaistes iespējas augstskolu darbībā un arī pārvaldē Latvijā vismaz normatīvā regulējuma līmenī faktiski nav noteiktas;
5. Priekšlikumi mainīt / pilnveidot augstskolas autonomijas principa saturu / regulējumu tika izteikti un arī apspriesti bez plašākas sabiedrības un arī augstskolu līdzdalības, kas radīja spriedzi / protestus un pēc būtības aizkavēja augstskolu autonomijas sakārtošanas procesu.

Kopumā vērtējot, ir jānorāda, ka 21.gadsimta sākumā faktiski ir meklējama jauna augstskolu autonomijas principa izpratne, meklējot ceļus, kā samērot sabiedrības, valsts un augstskolu intereses pašreizējā sabiedrības un augstākās izglītības attīstības posmā.

Summary

Higher education establishment autonomy is an important institute for each modern higher education establishment, providing self-government rights; freedoms in management, academical and scientific work etc. The governing principle of higher education is autonomy of higher education establishments in accordance with the law. Autonomy includes the right to formulate and adopt an institutional status, and to decide independently on the content and form of study programmes, conditions for admission of students, directions of research and scientific work, organisational and administrative structure, and salaries of faculty and administrative personnel. The autonomy of higher education establishments is characterised by the division of power and responsibility between the state authorities and the management of the higher education establishment as well as between the management and the academic staff.

But the content and frames of this institute aren't comparatively fixed in Latvia. Therefore higher education establishment autonomy implementation in practise contains difficulties and misunderstandings, which were actualised during 1st part of the 2011.

According to the national legislation and higher education establishment statuses, autonomy is mostly centred to the "inside" of the higher education establishment, bringing in "outside" duties to respect and comply with state regulation and standards etc.

The topic actualises the specific of higher education establishment autonomy, providing the analysis of discussions about understanding and development of this autonomy in Latvia. It shows that there are problems in the field of collaboration between higher education establishments and it's founders, state, state institutions and other subjects of higher education.

The analysis of current situation in Latvian higher education shows, that there are four models of autonomy, which have differences in legal regulation, management and daily practise. Also the targets of the founders, the priorities of educational activities are different and exactly influence educational relations, content of studies, study requirements, students, staff and administration duties and rights. In this context, discussions about the founder's rights to supervise higher education establishment work and harmonization of society-state-higher education establishment still are opened for adjustment.

Literatūra Bibliography

1. *Ar atplestām rokām gaida ārvalstu studentus* // http://www.tvnet.lv/zinas/viedokli/3773-ar_atplestam_rokam_gaida_arvalstu_studentus (skat. 20.05.2011.).
2. *Augstskolu likums* // <http://www.likumi.lv/doc.php?id=37967> (skat. 03.03.2012.).
3. Borhan, Ch. (2009). *Exploring the Concepts of Academic Freedom and Institutional Autonomy*. Universitetet i Bergen, 2009.
4. Druviete, I. *Autonomija, atbildība un kārtība* // <http://www.delfi.lv/news/comment/comment/ina-druviete-autonomija-atbildiba-un-kartiba.d?id=38333983> (skat. 20.07.2011.).
5. *Ēlerte: Plānotie grozījumi Augstskolu likumā veicinātu darba devēju iesaisti augstskolu attīstībā* // <http://www.diena.lv/sabiedriba/zinas/elerte-planotie-grozijumi-augstskolu-likuma-veicinatu-darba-deveju-iesaisti-augstskolu-attistiba-13887929> (skat. 20.06.2011.).
6. *Ēlerte atsauc rosinājumu par ministra virzītiem augstskolu padomnieku konventa locekļiem* // <http://www.diena.lv/sabiedriba/zinas/elerte-atsauc-rosinajumu-par-ministra-virzitiem-augstskolu-padomnieku-konventa-locekliem-13888308> (skat. 20.06.2011.); *Studenti: NĒ Ēlertes kaprīzei - politiskām padomēm augstskolās* // http://www.jaunatneslietas.lv/page/10&news_id=2865 (skat. 20.06.2011.).
7. *Grozījumi Augstskolu likumā* // <http://www.likumi.lv/doc.php?id=233707> (skat. 03.03.2012.).
8. Felt, U., Glanz, M. *University autonomy in Europe: Changing paradigms in higher education policy* // http://sciencestudies.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/dep_sciencestudies/pdf_files/pdf_s_abgeschlossene_projekte/University_Autonomy_I.pdf (skat. 03.03.2012.).
9. Kunda, I. (2011). *Augstskolu lomas 21.gadsimta sākumā: no autonomijas līdz sabiedrības iesaistei // Augstskolas reģionos: zināšanu un prakses mijiedarbe*. zin.red. Tisenkopfs, T., Bela, B., Kunda, I. Rīga: Zinātne.
10. *Lielā universitāšu harta* // http://www.aic.lv/bologna/Bologna/maindoc/magna_LV.pdf (skat. 12.02.2012.).
11. Mihailovs, I.J., Stankevičs, A. (2010). *Augstākās izglītības iestāžu autonomijas specifika Latvijā // Sabiedrība, integrācija, izglītība. Starptautiskās zinātniskās konferences materiāli*. Rēzekne: RA izdevniecība.
12. *Realizējot Eiropas augstākās izglītības telpu. Augstākās izglītības ministru Komunikē* // http://www.aic.lv/bologna/Bologna/maindoc/Berl_kom_Lat.pdf (skat. 28.01.2012.).
13. *Saeimas komisijas sēdē noraidīts priekšlikums par augstskolu rektoru pilnvaru palielināšanu* // <http://www.lsa.lv/saeimas-komisijas-sede-noraidits-priekslukums-par-augstskolu-rektoru-pilnvaru-palielinasanu.html> (skat. 12.06.2011.).
14. Volkova, T. (2009). *Autonomijas valsts interesēs* // *Sestdiena*. – 18.aprīlis.

15. Волосникова, Л. (2006). *Гумбольдтова модель университета и академическая свобода* // *Вестник ТГУ*. – Nr.4.
16. Волосникова, Л. (2005). *О принципе академической автономии* // *Университетское управление*. – Nr.5/6.
17. Ростовцева, Н. (2001). *Госстандарт и автономия ВУЗа* // *Юридическое образование*. Москва: Рудомино.

Ivans Jānis Mihailovs Riga Stradins' University Dzirciema 16, Latvija, LV-1007, Latvia E-mail: ivans.mihailovs@rsu.lv Phone: +371 67409183
--